

Sygn. akt: I C 649/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 października 2021 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Ewa Oknińska
Protokolant:	sekretarz sądowy Dominika Orzepowska

po rozpoznaniu w dniu 06 października 2021 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa M. S. (1), W. S., I. S.

przeciwko (...) Bankowi (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o ustalenie, nakazanie i zapłatę

I. ustala, że umowa kredytu mieszkaniowego (...) (...) zawarta w dniu 07 lipca 2006 r. pomiędzy powodami a (...) Bank (...) Spółka Akcyjna w W. jest nieważna,

II. nakazuje pozwanemu, aby wydał powodom wystawiony przez powodów weksel własny in blanco wręczony pozwanemu, wskazany w § 11 ust. 1 pkt 3 umowy kredytu mieszkaniowego (...) (...) zawartej w dniu 07 lipca 2006 r.,

III. zasądza od pozwanego na rzecz powoda M. S. (1) kwotę 23.371,32 (dwadzieścia trzy tysiące trzysta siedemdziesiąt jeden 32/100) zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 29 września 2021 r. do dnia zapłaty,

IV. oddala powództwo o zapłatę ustawowych odsetek od kwoty 23.371,32 zł od dnia 09 października 2020 r. do dnia 28 września 2021 r. ,

V. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 6.417 zł tytułem kosztów procesu z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

sędzia Ewa Oknińska

Sygn. akt I C 649/20

UZASADNIENIE

Powodowie **M. S. (1), I. S. i W. S.** wnieśli pozew przeciwko (...) Bank (...) S.A. w W., domagając się:

1. ustalenia nieważności umowy kredytu mieszkaniowego (...) (...) z 7 lipca 2006 r. zawartej przez powodów z pozwanym,

2. nakazania pozwanemu wydania powodom wystawionego przez nich weksla własnego in blanco wręczonego pozwanemu, o którym mowa w § 11 ust. 1 pkt 3 ww. umowy,

ewentualnie (co do żądań z pkt 1 i 2):

3. ustalenia, że umowa wskazana w pkt 1 wiąże powodów w kształcie pozbawionym postanowień § 5 ust. 4; § 13 ust. 7; § 18 ust. 1; § 2 ust. 1, a obowiązuje w pozostałym zakresie jako umowa kredytu udzielonego w kwocie faktycznie udostępnionej – 94.938,84 PLN z oprocentowaniem jak w § 6 i § 7 tej umowy, z przeznaczeniem na zakup spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w B. przy ulicy (...) w zasobach Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w B. z przeznaczeniem na potrzeby własne, a kwota niespłaconego kapitału tego kredytu na dzień 1 czerwca 2020 r. wynosi 60.073,28 PLN,

ponadto domagali się:

4. zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda M. S. (1) kwoty 23.371,32 PLN z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za okres od dnia następującego po dniu doręczenia pozwanemu pozwu do dnia zapłaty,

5. zwrotu kosztów procesu.

Strona powodowa wskazała, że niewiążące powodów jako konsumentów są postanowienia § 5 ust. 4; § 13 ust. 7; § 18 ust. 1 spornej umowy, gdyż są to niedozwolone klauzule umowne. Treść tych postanowień nie była indywidualnie uzgodniona z powodami, a nadto brak uregulowania w umowie weryfikowalnych zasad, którymi winien kierować się bank ustalając wysokość kwoty kredytu w PLN oraz wysokości pobieranej w PLN raty, powoduje, że umowa jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i rażąco narusza ich interesy. Wyeliminowanie zakwestionowanych postanowień skutkuje niemożnością dalszego wykonywania umowy, co powoduje upadek umowy. Konsekwencją tego winno być nakazanie pozwanemu zwrotu wystawionego przez powodów weksla.

Roszczenie o zapłatę kwoty 23.371,32 PLN dotyczy zwrotu części nienależnego świadczenia spełnionego przez M. S. (1) od 01 września 2010 r. do 01 czerwca 2020 r. w wykonaniu umowy kredytu jako:

- w całości nieważnej lub

- lub w wykonaniu tych jej postanowień, które jako niedozwolone nie wiążą powodów (pozew oraz pismo powodów z 13 stycznia 2021 r. k. 190-191).

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) Bank (...) S.A. w W. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie zwrotu kosztów procesu. Pozwany zaprzeczył wszelkim twierdzeniom strony powodowej, w szczególności aby:

1. umowa kredytu była sprzeczna z jakimikolwiek przepisami prawa, zasadą swobody umów, czy też z zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami,
2. umowa kredytu nie określała kwoty udzielonego kredytu,
3. umowa kredytu była kredytem złotówkowym,
4. kredytobiorcy nigdy nie dysponowali frankami szwajcarskimi,
5. umowa zawierała klauzule niedozwolone,
6. warunki umowy nie były ustalane indywidualnie z powodem,
7. powodowi nie mieli możliwości negocjowania warunków umowy,

8. kursy walut stosowane przez pozwanego były ustalane swobodnie, jednostronnie w oderwaniu od realiów rynkowych,

9. zachodziły przesłanki uznania umowy za nieważną, nieistniejącą bądź bezskuteczną względem powoda.

Pozwany podniósł również brak interesu prawnego w wytoczeniu powództwa. Zainicjowany proces stanowi próbę uchylecia się od skutków ważnie i z pełną świadomością zawartej umowy poprzez następcze badania i kwestionowanie trafności podjętych decyzji, które okazały się być dla powodów mniej korzystne niż w dacie zawarcia umowy. Pozwany podniósł, że kwota kredytu mogła być wypłacona w CHF lub PLN. To, że kwota była wypłacona w złotych podyktowane było przeznaczeniem kwoty kredytu podanym przez powodów. Natomiast § 13 ust. 1 dawał kredytobiorcom możliwość spłaty rat poprzez potrącenie przez bank swoich wierzytelności z rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego, rachunku walutowego oraz rachunku technicznego (odpowiedź na pozew k. 63-84).

Pełnomocnik powodów w piśmie z dnia 12 maja 2021 r. i w piśmie z dnia 18 sierpnia 2021 r. zmienił żądanie określone w pkt 4 pozwu. Wskazał, że suma świadczeń spełnionych przez powoda M. S. (1) w okresie od 1 września 2006 r. do 04 maja 2021 r. wynosi 96.404,89 zł. W razie przesądzenia przez Sąd nieważności umowy i przyjęcia teorii salda, żądanie zapłaty zasadne byłoby do kwoty 1.466,05 zł.

Podał, że w razie przyjęcia, że umowa kredytu jest nieważna w kształcie pozbawionym eliminowanych postanowień umownych abuzywnych oraz w razie opowiedzenia się przez sąd za teorią dwóch kondykcji, żądanie zapłaty kwoty 23.371,32 zł obejmuje okres od 1.09.2006 r. do 02 sierpnia 2010 r. w zakresie całości świadczeń oraz odnośnie świadczenia spełnionego w dniu 1 września 2010 r. do wysokości 37,66 zł.

W razie przyjęcia, że umowa jest nieważna bez względu na to, czy zawiera postanowienia abuzywne oraz w razie opowiedzenia się za teorią dwóch kondykcji roszczenie o zapłatę obejmuje okres od 02 września 2010 r. do dnia 03 marca 2014 r. oraz odnośnie spełnienia świadczenia dnia 01 kwietnia 2014 r. do wysokości 35,92 zł.

W razie przesądzenia, że umowa jest ważna, roszczenie o zapłatę obejmuje okres od 1 września 2010 r. do 01 czerwca 2020 r. (pisma – k. 261 – 262 v. k. 289-291).

Sąd ustalił, co następuje:

Powodowie działając jako konsumenci wystąpili w dniu 19 maja 2006 r. do pozwanego z wnioskiem o udzielenie kredytu mieszkaniowego na nabycie lokalu mieszkalnego w kwocie 98.000 zł. Jako walutę kredytu wskazali CHF

(dowód: wnioski k. 88-89, 90 i 91).

W dniu 7 czerwca 2006 r. powodowie złożyli oświadczenia o nieskorzystaniu z oferty kredytu w złotych i wyborze kredytu w walucie wymiennej, o zapoznaniu się z ryzykami wynikającymi z możliwości zmiany oprocentowania i kursu waluty, w tym możliwości zmiany wysokości zobowiązania (że w przypadku wzrostu kursu walut podwyższeniu ulega zarówno rata kredytu jak i kwota zadłużenia), świadomości tego ryzyka. W ramach wniosku zawarto też oświadczenie, że poinformowano powodów o tym, że w przypadku kredytów w walucie wymiennej w rozliczeniach Bank stosuje ustalone przez bank kursy walut zamieszczone w Tabeli – wg kursu kupna do wypłaty takiego kredytu w PLN i kurs sprzedaży do spłaty kredytu w PLN.

(dowód: oświadczenie k. 92).

W dniu 7 lipca 2006 r. strony zawarły umowę kredytu mieszkaniowego (...) (...), na podstawie, której bank zobowiązał się postawić do dyspozycji powodów kredyt w kwocie 38.730 CHF z przeznaczeniem na nabycie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego (§ 2.1).

Zgodnie z § 5 ust. 1 wypłata miała nastąpić jednorazowo w terminie 3 dni na rachunek kredytobiorcy, zgodnie z jego pisemną dyspozycją.

Stosownie do § 5 ust. 3 umowy wskazano, że kredyt może być wypłacany:

- a) w walucie wymiennej – na sfinansowanie zobowiązań za granicą i w przypadku zaciągnięcia kredytu na spłatę kredytu walutowego,
- b) w walucie polskiej na sfinansowanie zobowiązań w kraju.

Z kolei w § 5 ust. 4 umowy zastrzeżono, że w przypadku o którym mowa w ust. 3 pkt 2 stosuje się **kurs kupna** dla dewiz (aktualna tabela kursów) obowiązujący w (...) SA w dniu realizacji zlecenia płatniczego. Zaś w przypadku wypłaty kredytu w walucie wymiennej stosuje się kurs kupna/sprzedaży dla dewiz (aktualna tabela kursów) obowiązujące w (...) SA w dniu zlecenia płatniczego (§5 ust. 5).

W postanowieniach wstępnych umowy w § 1 ust. 1 pkt 6, tabela kursów została opisana jako tabela kursów (...) S.A. obowiązująca w chwili dokonywania przez (...) SA przeliczeń kursowych, dostępna w banku oraz na stronie internetowej Banku.

W § 6 umowy wskazano, że odsetki od kredytu będą ustalane w walucie kredytu według zmiennej stopy procentowej stanowiącej sumę stawki referencyjnej i marży (...) SA. Odsetki miały być naliczane w stosunku rocznym, a wysokość stopy procentowej miała być ustalona w dniu rozpoczynającym każdy pierwszy i kolejny trzymiesięczny okres obowiązywania stawki referencyjnej. Zmiana stawki referencyjnej dla potrzeb oprocentowania miała następować w dacie wymagalności rat i odsetek. Stawkę referencyjną określono jako stawkę LIBOR publikowaną o godzinie 11:00 GMT lub 11:00 na stronie informacyjnej R. w drugim dniu poprzedzającym kolejne okresy trzymiesięczne. Wzrost stawki referencyjnej wpływa na podwyższenie oprocentowania kredytu, które spowoduje wzrost raty spłaty. W § 1 ust. 1 pkt 5 umowy, wskazano, że dla kredytów udzielanych w CHF stawką referencyjną jest stawka LIBOR dla międzybankowych depozytów trzymiesięcznych (LIBOR 3M).

Zgodnie z § 7 umowy stawka referencyjna w dniu zawarcia umowy wyniosła 1,5300%, marża 2,50 p.p., oprocentowanie wynosiło 4,0300% w skali roku, a rzeczywista roczna stopa procentowa wyniosła 4,2100% (§ 7 ust. 1, 2, 3 i 4) w skali roku. Zmiana wysokości stawki referencyjnej powoduje zmianę wysokości oprocentowania kredytu o taką samą liczbę punktów procentowych. Koszty wyrażone w walucie polskiej, do obliczenia stopy procentowej, o której mowa w ust. 4 zostały przeliczone na równowartość kwoty wyrażonej w walucie przy zastosowaniu kursu sprzedaży dla dewiz (tabela kursów), obowiązującej w chwili rejestracji umowy w systemie informatycznym.

Spłata zadłużenia z tytułu kredytu i odsetek będzie następowała w wysokości podanej w zawiadomieniu o wysokości spłaty do dnia 1 lipca 2036 r. w ratach annuitetowych (§ 12 ust. 2)

W § 13 ust.1 umowy wskazano, że spłata kredytu i odsetek następuje w drodze potrącenia przez Bank swoich wierzytelności z tytułu udzielonego kredytu z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego kredytobiorcy.

Zgodnie z § 13 ust. 7 umowy potrącanie środków z rachunku ROR w walucie polskiej następuje w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty w walucie wymiennej, w której udzielony jest kredyt, według obowiązującego w (...) SA w dniu wymagalności **kursu sprzedaży** dla dewiz (aktualna tabela kursów)

Stosownie do § 18 ust. 1 umowy, niespłacone przez kredytobiorcę części albo całości raty w terminie umownym spowoduje, że należność w tytułu zaległej spłaty staje się zadłużeniem przeterminowanym i może zostać przez (...) SA przeliczona na walutę polską według **kursu sprzedaży** dewiz (aktualna tabela kursów) obowiązującego w (...) SA w dniu, o którym mowa w § 13 ust. 3.

Zabezpieczeniem spłaty kredytu stanowi:

a) hipoteka zwykła w wysokości 38.730 CHF na zabezpieczenie spłaty kapitału i odsetek z tytułu udzielonego kredytu, hipoteka kaucyjna do wysokości 8.521 CHF na zabezpieczenie należności ubocznych, ustanowione na spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu (§11 ust. 1 pkt 1 umowy),

b) weksel własny in blanco (§11 ust. 1 pkt 3 umowy).

W umowie powodowie oświadczyli, że zostali poinformowani o ryzyku zmiany kursów walut polegającym na wzroście wysokości zadłużenia z tytułu kredytu oraz wysokości rat kredytu, wyrażonych w walucie polskiej przy wzroście kursów waluty kredytu. Ponadto zostali pouczeni, że wzrost stopy procentowej spowoduje wzrost raty spłaty (§ 30 ust. 1 i 2 umowy).

(dowód: umowa k. 16-26, zeznania świadka R. K. k. 187v, zeznania świadka M. S. (2) k. 252)

Bank wystawił zaświadczenie, że kredyt został wypłacony zgodnie z dyspozycjami wypłaty jednorazowo w dniu 1 sierpnia 2006 r. w trzech transzach:

a) w wysokości 16.241,93 CHF, co stanowiło równowartość 39.813,84 PLN,

b) w wysokości 17.490,72 CHF, co stanowiło równowartość 42.875 PLN,

c) w wysokości 4.997,35 CHF, co stanowiło równowartość 12.250 PLN.

(dowód: zaświadczenie k. 28- 37, dyspozycje k. 96-98, przelewy k. 99-101 i 102-104, historia kredytu k. 105)

Umowa była przygotowywana przez bank. Centrala banku ustalała tabelę kursów walut. W chwili zawierania umowy powodowie nie wiedzieli jaką kwotę otrzymają tytułem udzielonego kredytu.

Kredyt był spłacany w PLN przez M. S. (1).

(dowód: zeznania świadka R. K. k. 187v, zeznania powoda M. S. (1) k. 188- 188 v., zeznania powoda W. S. k. 188v, zeznana powódki I. S. k. 188v, zeznania świadka M. S. (2) k. 252-253)

Na rozprawie w dniu 13 stycznia 2021 r. Przewodnicząca pouczyła powodów o skutkach ustalenie nieważności umowy i o ewentualnych roszczeniach banku. Powodowie oświadczyli, że żądają ustalenia nieważności umowy.

(protokół rozprawy z 13 stycznia 2021 r. k. 188)

W okresie od 1.09.2006 r. do 02 sierpnia 2010 r. powód M. S. (1) uiścił na rzecz pozwanego kwotę 23.333, 66 zł. Natomiast w dniu 1 września 2010 r. uiścił kwotę 248,85 zł tytułem kapitału i kwotę 257,62 zł tytułem odsetek.

(dowód: zaświadczenie k. 28-36, przyznane przez pozwanego k. 294- 294 v.)

Sąd zważył, co następuje:

Żądania powodów o ustalenie, że umowa kredytu jest nieważna, o nakazanie wydania weksla zasługują na uwzględnienie.

Stan faktyczny w sprawie Sąd ustalił na podstawie niekwestionowanych przez strony dokumentów – w szczególności umowy kredytowej, wniosku kredytowego oraz zaświadczenia wystawionego przez pozwanego Bank przedstawiającym historię spłat kredytu. Sąd dał wiarę również zeznaniom strony powodowej i świadkom w takim zakresie w jakim znajdują potwierdzenie w zebranych materiale dowodowym. Podnieść należy, że zeznania świadków R. K. i M. S. (2) odnosiły się generalnie do procedury udzielania kredytów.

Sąd pominął wnioski dowodowe stron o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego. Pominięcie dowodu zgłaszanego przez stronę jest bowiem dopuszczalne wtedy, gdy okoliczności sporne, na które dowód powołano, zostały dostatecznie

wyjaśnione (wyrok Sądu Najwyższego z 19 grudnia 2012 r. sygn. akt II CNP 41/12, wyroki SN: z 12 stycznia 2005 r., I CK 451/04, z 5 lutego 2009 r., II UK 176/08 i z 13 grudnia 2010 r., III SK 16/10). Opinia biegłego stanowi jedynie dowód dający Sądowi, rozstrzygającemu sprawę merytorycznie, dokonanie ustaleń w zakresie wymagającym wiadomości specjalnych (a więc wiedzy wykraczającej poza objętą zakresem wiedzy ogólnej – powszechnej). W tej sprawie Sąd uznał, że zgromadzone w sprawie dowody w postaci dokumentów i zeznań strony powodowej, w pełni pozwalają na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy, w szczególności w oparciu o zaświadczenie wystawione przez pozwanego (pozwalające na ustalenia wysokości dokonywanych wpłat przez powoda), zaś wniosek dowodowy o dopuszczenie opinii biegłego potraktował, z uwagi na powyższe, jako nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy.

Odnosząc się do żądania pozwu o ustalenie nieważności umowy kredytu, wskazać należy, że zgodnie z art. 189 k.p.c. można domagać się stwierdzenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, rozumiany jako obiektywną potrzebę usunięcia wątpliwości lub niepewności co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się również, że interesu w wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom, np. w formie żądania zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieistniejącego lub nieważnego stosunku prawnego.

Powodowie posiadają interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy, a polega on na tym, że w istocie domagają się definitywnego usunięcia niepewności prawnej co do istnienia nawiązanego na podstawie tej umowy stosunku prawnego lub jego treści w przypadku wyeliminowania niektórych jej postanowień z uwagi na ich niedozwolony charakter.

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, że na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest również czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.). Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana (art. 58 § 3 k.c.). W myśl art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przez strony przedmiotowej umowy kredytu) przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności:

- 1) strony umowy,
- 2) kwotę i walutę kredytu,
- 3) cel, na który kredyt został udzielony,
- 4) zasady i termin spłaty kredytu,
- 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany,
- 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu,
- 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu,
- 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych,
- 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje,
- 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

W ocenie Sądu zasadnicze postanowienia umowy z dnia 7 lipca 2006 r. spełniają co do zasady przesłanki z art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe i pozwalają na uznanie jej za umowę kredytu bankowego. Znane są bowiem i strony umowy i kwota oraz waluta kredytu, cel, na jaki został udzielony zasady i termin jego spłaty, wysokość oprocentowania i zasady jego zmiany.

Zatem w ocenie Sądu umowa łącząca strony - ze względu na jej konstrukcję - nie może być uznana za nieważną. Oceny tej nie zmienia okoliczność, że kwota udzielonego kredytu została określona i poddana oprocentowaniu w walucie szwajcarskiej, a miała być wypłacona i spłacona w walucie polskiej. Dopuszczalne jest zawieranie tego typu umów w świetle art. 358¹ § 2 k.c. Zgodnie z powołanym przepisem istnieje możliwość zastrzeżenia w umowie, że wysokość zobowiązania, którego przedmiotem od początku jest suma pieniężna, zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. W orzecnictwie zgodnie przyjmuje się przy tym, że w omawianym przepisie chodzi o pieniądź polski, a innym miernikiem wartości może być również waluta obca (por. wyrok SN w sprawie I CSK 4/07, I CSK 139/17, uzasadnienie wyrok SN w sprawie V CSK 229/06).

W przedmiotowej umowie walutą kredytu jest CHF, natomiast walutą wykonania kredytu był złoty polski. Strona powodowa bowiem zobowiązana była spłacać w PLN równowartość rat kredytu wyrażonych w CHF. Zgodnie z orzecnictwem SN dopuszczalne jest zaciągnięcie zobowiązania w walucie obcej oraz zastrzeżenie sposobu wykonania umowy tj. wypłaty i dokonywania spłaty kredytu w złotych polskich. Ponadto zgodnie z art. 353⁽¹⁾ k.c. zgodnie z którą strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współzycia społecznego. Zdaniem Sądu powyższa umowa stanowi swojego rodzaju wariant umowy kredytowej przewidzianej w przepisach ustawy prawo bankowe. Bez wątplenia bowiem celem stron było udostępnienie przez pozwanego powodowi równowartości określonej kwoty pieniędzy oraz jej zwrot przez powodów w określonym w umowie terminie - przy czym miernikiem tej wartości miał być kurs franka szwajcarskiego do waluty polskiej.

W przypadku ryzyka zmiany kursu wskazać trzeba natomiast, że na zmianę kursu waluty wpływa szereg czynników ekonomicznych jak i pozaekonomicznych, niezależnych od woli stron zawartej umowy. Jak wynika z oświadczeń, kredytobiorcy zostali poinformowani o ryzyku kursowym i że po zapoznaniu się z ofertą Banku zdecydowali się zawrzeć umowę kredytu. Kursy walut z natury swojego funkcjonowania cechują się zmienną wartością, wykazując raz tendencję wzrostową, a innym razem spadkową. Zmienność kursów walut jest faktem powszechnie znanym, nie wymagającym dowodu.

Co do zasady zatem uznać trzeba, że brak jest podstaw do uznania, że umowa ze względu na jej konstrukcję (umowa kredytu denominowanego) była sprzeczna z prawem lub z zasadami współzycia społecznego.

Niemniej, opisany w umowie mechanizm obliczania wzajemnych zobowiązań wymaga oceny również w aspekcie sposobu ustalania kursu waluty niezbędnego do tych operacji i informacji przez bank, w tym zakresie gdyż powodowie podnieśli zarzut, że postanowienia umowy w tym zakresie mają charakter niedozwolony.

Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszają jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3).

Bezspornym w przedmiotowej sprawie było, że powodowie zawarli umowę kredytu jako konsumenci. Żaden przeprowadzony w sprawie dowód nie wskazuje, aby strona powodowa zawierała przedmiotową umowę w ramach działalności gospodarczej.

Stosownie do § 5 ust. 3 i 4 umowy, określono, że wypłata kredytu miała nastąpić według kursu kupna dla dewiz (aktualnej Tabeli kursów) obowiązującego w (...) SA według w dniu realizacji zlecenia płatniczego. Z kolei w § 13 ust. 1 i ust. 7 umowy, wskazano, iż środki z rachunku (...) przeznaczone na spłatę kredytu pobierane były w walucie polskiej w wysokości stanowiącej równowartość kredytu lub raty spłaty kredytu w walucie wymiennej, w której udzielony był kredyt, przy zastosowaniu kursu sprzedaży dla dewiz, obowiązującego w (...), w dniu w którym następowała spłata, według aktualnej Tabeli kursów. Przy czym treść umowy nie określa procedury ustalania ww. kursów. Tak więc, zmiana kursu waluty wpływała na wypłacone w złotych kwoty kredytu oraz na spłacane w złotych przez kredytobiorców kwoty rat kapitałowo – odsetkowych, a ryzyko związane ze zmianą kursu waluty ponosili kredytobiorcy. Spłata kredytu następowała w złotych polskich w równowartości kwot wyrażonych w walucie obcej. Do przeliczeń wysokości rat kapitałowo – odsetkowych spłacanego kredytu zastosowanie miał kurs sprzedaży danej waluty obowiązujący w Banku w dniu spłaty, w momencie dokonywania przeliczeń kursowych. Bez wątplenia powodowie nie mieli żadnego wpływu w zakresie ustalenia kursu waluty (...), niezbędnego do ustalenia wzajemnym zobowiązań stron, co wynika z zeznań świadków oraz zeznań powodów, że zakres dopuszczalnych negocjacji był znikomy. Zjawisko negocjacji było spotykane przy większych kwotach (por. zeznania świadka R. K. k. 187v). Umowa została zawarta na podstawie opracowanego przez bank wzorca. Oznacza to, że postanowienia w zakresie kursów wymiany stosowanych w tabeli nie były uzgodnione indywidualnie w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c.

Zgodnie z art. 385² k.c. oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Ponadto zgodnie z brzmieniem art. 4 dyrektywy, nadanym sprostowaniem z 13 października 2016 r. (Dz.Urz.U.E. L z 2016 r. Nr 276, poz. 17), nieuczciwy charakter warunków umowy jest określany z uwzględnieniem rodzaju towarów lub usług, których umowa dotyczy i z odniesieniem, w momencie zawarcia umowy, do wszelkich okoliczności związanych z zawarciem umowy oraz do innych warunków tej umowy lub innej umowy, od której ta jest zależna. W rezultacie przy dokonywaniu oceny niedozwolonego charakteru określonego postanowienia umownego, w tym także oceny indywidualnej, nie ma żadnego znaczenia, w jaki sposób umowa była wykonywana przez strony. W szczególności nie ma znaczenia, czy przedsiębiorca rzeczywiście korzystał z możliwości, jakie wynikają dla niego z określonego brzmienia postanowień umownych. Istotne jest jedynie, że nie było żadnych przeszkód, aby z takich uprawnień, mogących naruszać interesy konsumenta, mógł skorzystać (z tych względów bezprzedmiotowe było również prowadzenie postępowania dowodowego na omawiane okoliczności).

W ocenie Sądu postanowienia zawierające uprawnienie banku do przeliczania sumy wykorzystanego przez kredytobiorcę kredytu do waluty obcej dotyczą głównych świadczeń stron umowy kredytu w rozumieniu art. 385¹ § 1 zdanie drugie k.c. co oznacza, że postanowienia takie, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie, podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego (art. 385¹ § 1 zd. drugie k.c.). W razie uznania ich za niedozwolone, a tym samym za niewiążące kredytobiorcę, który zawiera umowę jako konsument, konieczne staje się również rozważenie skutków tego stanu rzeczy. Wprowadzenie do umowy stron „klausul waloryzacyjnych” spowodowało, że wysokość zobowiązań wynikających z umowy podlegała wielokrotnemu przeliczaniu z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty przy czym mechanizm ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób, gdyż umowa w tym względzie odsyła tylko do tabeli kursów obowiązującej w Banku. Oznacza to, że zgodnie z umową Bank miał całkowitą swobodę w zakresie ustalania kursu waluty, zaś powodowie nie mieli na ten kurs żadnego wpływu. Zatem postanowienia, o których mowa, nie były uzgodnione indywidualnie z powodami w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c. Jak wynika z przedłożonych dokumentów, powodowie zostali poinformowani o ryzyku zmiany kursu i zadeklarowali zgodę na poniesienie tego ryzyka, jednakże czym innym jest zgoda na poniesienie ryzyka związanego ze zmianą kursu waluty, a czym innym jest swobodne ustalanie tego kursu przez jedną ze stron.

Kwestionowane postanowienia umowy wskazywały na dwa rodzaje kursów – kurs kupna do ustalenia wysokości kredytu, którą należy wypłacić w PLN oraz kurs sprzedaży do ustalenia wysokości kolejnych rat spłaty w PLN. Ponieważ sposób ustalania tych kursów nie został określony w umowie, oznacza to, że mogły być one

wyznaczane jednostronnie przez Bank według kryteriów na które powodowie nie mieli żadnego wpływu. Na tle tak ukształtowanych postanowień dotyczących kursu waluty, która ma być miernikiem waloryzacji (przeliczenia) zobowiązań wynikających z umowy kredytu bankowego utrwalony jest już pogląd, że mają one charakter niedozwolony, gdyż są „nietransparentne, pozostawiają pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron” (por. np. uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 382/18 i przywołane tam orzecznictwo). Wysokość kredytu wyrażonego w walucie obcej do wypłaty w walucie polskiej, a następnie wysokość, w jakiej spłaty w walucie polskiej, będą zaliczane na spłatę kredytu wyrażonego w walucie obcej, zależą bowiem wyłącznie od jednej ze stron umowy. Takie ukształtowanie umowy spowodowało, że po zawarciu umowy strona powodowa miała ograniczoną możliwość przewidzenia wysokości kwoty, jaka zostanie mu wypłacona, a następnie wysokości zadłużenia w PLN, skoro kursy wymiany w toku wykonywania umowy określić miał bank.

Zdaniem Sądu, przyznanie jednej ze stron prawa do swobodnego ustalania kursów przyjmowanych do wykonania umowy, prowadzi do wniosku, że postanowienia dotyczące kursu waluty właściwego dla wzajemnych rozliczeń stron były sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy powoda w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Takie rozwiązania dawały bowiem Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na powodów całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty wymiennej i pozostawiały mu całkowitą swobodę w zakresie ustalania wysokości ich zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu.

Wylimitowanie postanowień dotyczących kursu waluty przy zachowaniu postanowień dotyczących określenia kwoty kredytu w CHF oznaczałoby, że kwota kredytu powinna zostać przeliczona na PLN, a strona powodowa w terminach płatności kolejnych rat powinna je spłacać w PLN, przy czym żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby nastąpić takie rozliczenia. W ocenie Sądu nie ma możliwości zastosowania w miejsce wylimitowanych postanowień żadnego innego kursu waluty.

Zgodnie z aktualnym poglądem wyrażonym w orzecznictwie, klauzulę waloryzacyjną traktuje się jako główne świadczenie kredytobiorcy, gdyż wpływa ona na wysokość tego świadczenia (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2019 r. sygn. akt: I CSK 242/18, *legalis* nr 1966950). Zatem, w odniesieniu do przeliczenia należności stron brak jest możliwości zastępowania niedozwolonych klauzul umownych przepisami o charakterze ogólnym, które są przepisami dyspozytywnymi. Pogląd ten został wypracowany w oparciu o związanie wszystkich sądów Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy 93/13/EWG dokonaną przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C -260/18. TSUE podtrzymał pogląd, że w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy, skutkiem tego jest wyłącznie wylimitowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następczo je zaakceptuje. Jedynie w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym. Wyjątek ten obejmuje sytuacje w której jest zgoda stron na jego zastosowanie oraz okoliczność, że brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi.

Dotychczas, orzecznictwo usuwając z umowy klauzule abuzywne odwoływało się do norm ogólnych prawa cywilnego, zastępując klauzulę waloryzacyjną średnim kursem walut obcych prezentowanym przez Narodowy Bank Polski czy też innych kursów walut wskazywanych przez strony w umowie. Zgodnie ze stanowiskiem TSUE nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, gdyż spowodowałoby to ingerencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów. Zresztą, pozostawałoby to także w sprzeczności z bytem klauzuli waloryzacyjnej jako świadczenia głównego kredytobiorcy.

W przedmiotowej sprawie brak możliwości stosowania norm o charakterze ogólnym nie pozwala na sięgnięcie do domniemanej woli stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.). Zatem należy rozważyć, czy

umowa łącząca strony może być utrzymana bez niedozwolonych klauzul, czy też nie jest to możliwe i należy ustalić nieważność umowy. Mając na względzie treść art. 6 ust. 1 dyrektywy (...) niewątpliwie umowa nie może być utrzymana w mocy tylko wtedy, gdy na podstawie pozostałej treści umowy nie da się ustalić praw i obowiązków stron. W ocenie Sądu brak możliwości uzupełnienia umowy po wyeliminowaniu abuzywnych postanowień, powoduje, że nie jest obiektywnie możliwe wykonanie przez obie strony umowy. Zgodnie bowiem z aktualnym orzecznictwem zakwestionowane postanowienia umowne dotyczące mechanizmu przeliczania określają podstawowe świadczenia stron i z tego względu charakteryzują umowę. Po wyeliminowaniu z umowy stron postanowień dotyczących kursów wymiany, wiadomym jest jedynie, że Bank zobowiązuje się postawić do dyspozycji powodów równowartość określonej kwoty CHF w złotych polskich, lecz nie wiadomo według jako miernika ma być wyliczona ta równowartość. Nie jest również wiadomo, jaką kwotę powinni zwrócić kredytobiorcy. W konsekwencji nie da się ustalić kwoty kredytu, która podlega zwrotowi na rzecz Banku, albowiem ustalenie wysokości zobowiązania odnosiło się do kursów walut. Brak jednoznacznego określenia zasad ustalania kursów, a tym samym brak możliwości określenia praw i obowiązków stron oznacza, że umowa jest niezgodna z art. 69 pr. bank. i tym samym sprzeczna z prawem i z tego względu nieważna (art. 58 k.c.). Podnieść należy, że strona powodowa była pouczona o skutkach ustalenia nieważności umowy i zgodziła się na poniesienie konsekwencji z tym związanych.

Z podanych wyżej przyczyn, na podstawie art. 189 k.p.c. w zw. z art. 69 ustawy Prawo bankowe w zw. z art. 58 k.c. ustalił, że umowa kredytu jest nieważna. O czym orzeczono jak w pkt I sentencji wyroku.

Prawomocne rozstrzygnięcie w zakresie ustalenia nieważności umowy skutkuje tym, że powodowie nie są zobowiązani do dalszego wykonywania umowy, a pozwany nie ma prawa egzekwować jej wykonania. Roszczenie z weksla zabezpieczającego jest uzależnione od istnienia wierzytelności nim zabezpieczonej, tj. ma charakter akcesoryjny, kauzalny i warunkowy. Wspomniane cechy weksla przesądzają chociażby to, iż zobowiązanie z weksla in blanco powstaje pod warunkiem uzupełnienia go zgodnie z porozumieniem wekslowym, w tym przed terminem przedawnienia roszczenia ze stosunku podstawowego, a dłużnik ma prawo powoływania zarzutów zarówno ze stosunku wekslowego, jak i podstawowego. Nieważność czynności prawnej rodzącej stosunek podstawowy powoduje brak podstaw do kontynuowania prawnego zabezpieczenia w postaci weksla i obliguje do jego zwrotu.

W związku z tym na podstawie art. 222 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ustawy Prawo bankowe w zw. z art. 58 k.c. nakazano pozwanemu zwrotu powodom weksla własnego in blanco, o którym mowa w § 11 ust. 1 pkt 3 spornej umowy.

Nieważność umowy oznacza, że nie istnieje stosunek zobowiązaniowy między stronami, jaki miałby powstać w wyniku jej zawarcia. W konsekwencji, strony, które zawarły nieważną umowę, powinny sobie zwrócić wzajemnie otrzymane świadczenia. Skoro bowiem podstawa tych świadczeń została uznana za nieważną i sprzeczną z prawem, świadczenia te są świadczeniami nienależnymi w rozumieniu art. 410 k.c. Zgodnie z nim w przypadku świadczeń nienależnych zastosowanie znajdują przepisy art. 405 i nast. k.c., które przewidują obowiązek zwrotu korzyści uzyskanych kosztem innej osoby. Stosownie do uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r., mającej moc zasady prawnej, jeżeli bez bezskutecznego postanowienia, umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytobiorcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy.

Zatem Sąd kieruje się tzw. „teorią dwóch kondycji”, zakładającą zasądzenie na rzecz kredytobiorcy pełnej sumy kwot spłaconych bankowi z pozostawieniem do osobnego procesu lub do zarzutu potrącenia kwot wypłaconych przez Bank. Powyższe znajduje potwierdzenie w uchwale Sądu Najwyższego III CZP 11/20 z 16 lutego 2021 r., zgodnie z którą stronie, która w wykonaniu umowy kredytu, dotkniętej nieważnością spłaca kredyt, przysługuje roszczenie o zwrot spłaconych środków pieniężnych jako świadczenie nienależnego (art. 410 § 1 w zw. z art. 405 k.c.) niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu.

W niniejszej sprawie powód M. S. (1) żądał zwrotu łącznie kwoty 23.371,32 PLN. Wskazał, że w razie przyjęcia, że umowa kredytu jest nieważna w kształcie pozbawionym eliminowanych postanowień umownych abuzywnych oraz w razie opowiedzenia się przez sąd za teorią dwóch kondycji, żądanie zapłaty kwoty 23.371,32 zł obejmuje okres od

1.09.2006 r. do 02 sierpnia 2010 r. w zakresie zwrotu całości świadczeń oraz odnośnie świadczenia spełnionego w dniu 1 września 2010 r. do wysokości 37,66 zł.

Jak wyżej wskazano, Sąd przyjął, że wyeliminowanie abuzywnych postanowień powoduje nieważność umowy. Jak wynika z zaświadczenia banku oraz pisma pozwanego z dnia 28 września 2021r. powód M. S. (1) w okresie od 1.09.2006 r. do 02 sierpnia 2010 r. uiścił na rzecz pozwanego kwotę ~~23.333, 66 zł.~~ Natomiast w dniu 1 września 2010 r. uiścił kwotę 248,85 zł tytułem kapitału i kwotę 257,62 zł tytułem odsetek. Odnośnie świadczenia spełnionego w dniu 1 września 2010 r. powód ograniczył żądanie do wysokości 37,66 zł.

W związku z tym, dochodzoną pozwem kwotę w wysokości 23.371,32 PLN zasądzono od pozwanego na rzecz M. S. (1) tytułem zwrotu całości świadczenia spełnionego w okresie od 1.09.2006 r. do 02 sierpnia 2010 r. oraz zwrotu świadczenia spełnionego w dniu 1 września 2010 r. do wysokości 37,66 zł.

O odsetkach orzeczono na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. Żądanie powoda zostało ostatecznie sprecyzowane pismem z dnia 18 sierpnia 2021 r. Odpis powyższego pisma został doręczony pozwanemu w dniu 21 września 2021 r. W ocenie Sądu termin 7 dni był wystarczający, aby pozwany spełnił świadczenie. Zatem pozwany pozostaje w opóźnieniu od dnia 29 września 2021 r. Dlatego, na podstawie art. 481 § 1 k.c. zasądzono odsetki od ww. kwoty od 29 września 2021 r. do dnia zapłaty. W pozostałym zakresie roszczenie o odsetki oddalono jako pozbawione podstaw. O czym orzeczono jak w pkt III i IV wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 kpc i 100 k.p.c. W przedmiotowej sprawie powodowie I. S. i W. S. w całości wygrali sprawę, natomiast powód M. S. (1) uległ żądaniu pozwu jedynie w nieznacznej części. Dlatego pozwany zobowiązany jest zwrócić przeciwnikowi wszystkie niezbędne koszty do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Na zasądzoną kwotę składa się opłata od pozwu w kwocie 1.000 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł oraz koszty zastępstwa procesowego w wysokości 5.400 zł. W związku z tym, Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 6.417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu. Przy czym, zasądzono również w trybie art. 98 § 1¹ k.c. odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia w tym zakresie do dnia zapłaty.

sędzia Ewa Oknińska